

СЪДЕБНАТА ВЛАСТ В ИСПАНИЯ: СТРУКТУРА, ОРГАНИЗАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ

Игнасио Пандо Ечеверия²⁸

Организацията на съдебната система в Испания следва териториалното устройство на страната. С Конституцията от 1978 г. Испания е разделена на 17 автономни общности, състоящи се от една или повече провинции, и два автономни града. Делението на страната на провинции датира отпреди приемането на новата Конституция (от 1832 г.). Съществуват 50 провинции, като всяка от тях се състои от общини, които са основните административни единици. В структурата на съдебната система провинциите са разделени на съдебни окръзи, обикновено съобразно исторически критерии или в зависимост от броя на населението в и около по-големите градове.

Управление на съдебната система

Според чл. 117, ал. 1 от испанската Конституция правосъдието се осъществява от съдии и магистрати, а упражняването на правораздавателна власт е правомощие единствено на съдилищата и трибуналите, определени със закон. Съдебната власт е независима и се управлява от **Генералния съвет на съдебната власт**, чиято дейност е уредена в Устройствения закон за съдебната власт от 1985 г.

Генералният съвет на съдебната власт е конституционен орган, който се състои от 20 члена и председател, който е същевременно и председател на Върховния съд. Членовете на съвета се определят по предложение на Конгреса и Сената. Дванадесет от тях са съдии и магистрати от различни нива в йерархията, а останалите осем са юристи, които имат повече от 15 години професионална практика. Членовете на съвета се назначават за срок от 5 години и не могат да бъдат преизбрани, с изключение на председателя.

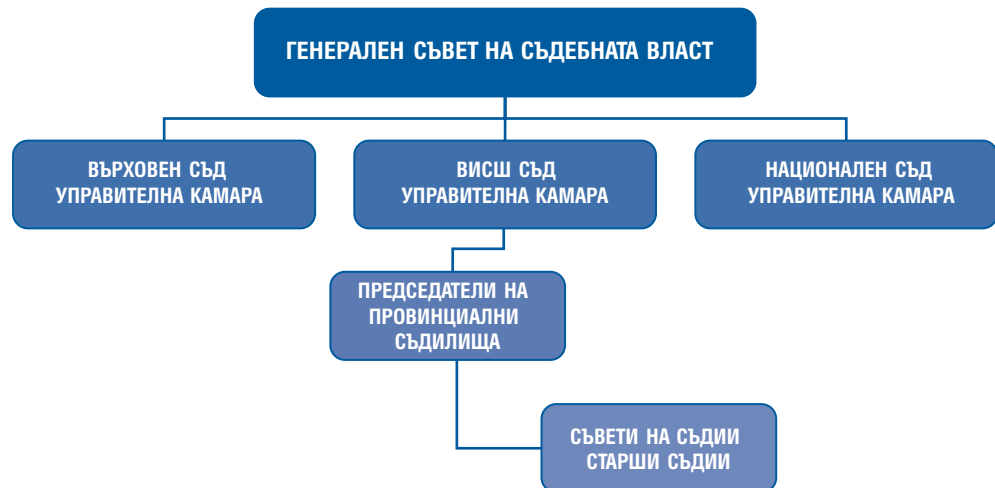
Въпреки че това е управителният орган на съдебната система, Генералният съвет на съдебната власт не е част от системата на съдилищата и неговите **функции** са преди всичко управленски или административни. Той избира съдиите и магистратите, осигурява тяхното обучение, налага дисциплинарни наказания, взема решения за повишаване, понижаване и отстраняване от длъжност. Наред с това съветът изпълнява функции, свързани с вътрешната организация на съдилищата, инспекциите и статистическата информация и е длъжен да информира правителството за всеки закон, който се отнася до организацията на съдебната власт, до процесуални правила, засягащи основни човешки права, или до разпоредби в сферата на наказателното право и относно местата за лишаване от свобода.

В определени случаи Генералният съвет на съдебната власт може да делегира свои правомощия на т.нар. управителни камари. Такива управителни камари има във Върховния съд, в Националния съд и във всички висши съдилища.

²⁸ Игнасио Пандо Ечеверия е магистрат в Регионалния съд на Авила, Испания. Завършил е право в Мадридския университет. Заемал е различни съдийски позиции и е член на Испанската мрежа за международно съдебно сътрудничество.

На последно място във всеки съдебен окръг съществуват съвети на съдиите и старши съдии, които имат организационни функции в съответния окръг.

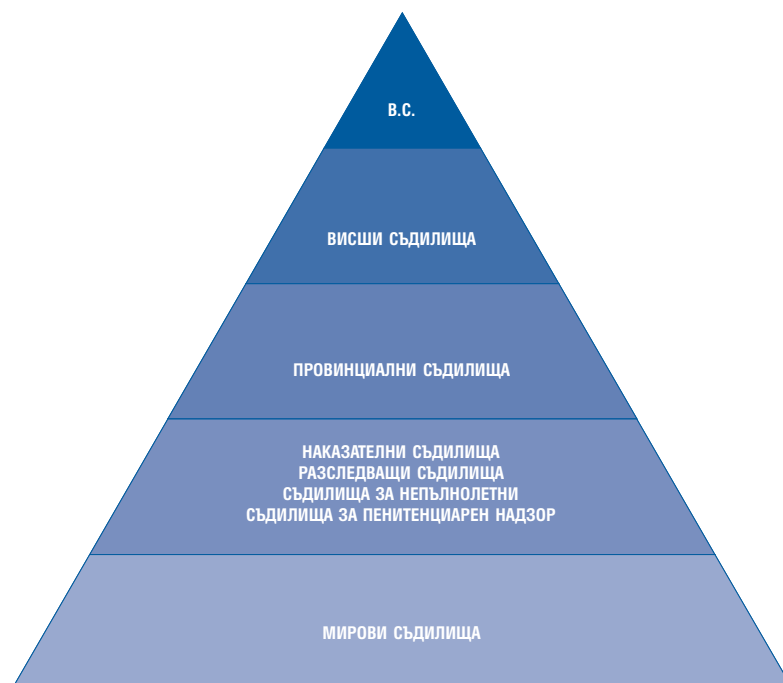
Структура на Генералния съвет на съдебната власт

Структура и организация на съдебната система

Съдилищата в Испания са разделени в пет различни юрисдикции – гражданска, наказателна, административна, трудова и военна. Всяка от тези юрисдикции има своя специфична организационна структура, като по-долу ще бъде разгледана основно структурата на съдилищата в рамките на наказателното правосъдие.

Структура на съдилищата

Първото равнище са мировите съдилища. Мирови съд има във всяка община, в която няма разследващ съд. Мировите съдилища разглеждат дела за леки правонарушения, които не са от особено голямо значение.

На **второто равнище** има различни видове съдилища: разследващи съдилища, наказателни съдилища, съдилища за непълнолетни и съдилища за пенитенциарен надзор, които наблюдават дейността на затворите.

Във всеки съдебен окръг има по един или няколко **разследващи съдилища** в зависимост от броя на жителите. В разследващите съдилища работят съдия-следователи, които имат няколко различни функции.

На първо място, съдия-следователят се произнася по жалби срещу присъдите и решенията, постановени от мировите съдилища. На второ място, той разглежда всички дела за леки правонарушения, извършени в града, в който е седалището на съответния разследващ съд, както и всички дела за леки правонарушения, извършени на територията на съответния съдебен окръг, които не са подсъдни на мировите съдилища. На трето място, съдия-следователите изпълняват функцията на т.нар. „конституционни гаранти“, като издават разрешения за вземането на мерки, които засягат конституционни права (като свободно придвижване, лична неприкосновеност и т.н.). В изпълнение на тази си функция съдиите от разследващите съдилища издават заповеди за задържане или за претърсване и изземване, вземат решение за проследяване, подслушване и т.н. На четвърто място, съдия-следователят провежда наказателни разследвания. В Испания разследването по наказателни дела се извършва от съдия-следователя, като още на тази фаза прокурорът и защитата също могат да участват.

Вторият вид съдилища са **наказателните съдилища**. Те са компетентни на равнище провинция, като в една провинция може да има едно или повече такива съдилища в зависимост от броя на населението. Наказателните съдилища разглеждат дела за престъпления, за които предвиденото наказание е лишаване от свобода до 5 години (например дела за управление на моторно превозно средство след употреба на алкохол, леки случаи на измама, кражби над 300 евро или кражби с взлом, грабежи и т.н.)

На трето място са **съдилищата за непълнолетни**. Те също са компетентни на равнище провинция и разглеждат дела за престъпления, извършени от лица между 14 и 18-годишна възраст. По изключение разследването по тази категория дела се провежда от прокуратурата.

Последният вид са **съдилищата за пенитенциарен надзор**, които упражняват контрол върху изпълнението на наказанията в местата за лишаване от свобода (затворите). Компетентността на тези съдилища обхваща една или няколко провинции в зависимост от броя на затворите и техния капацитет.

На **третото равнище** се намират **провинциалните съдилища**. Във всяка провинция има по един такъв съд, който има както гражданска, така и наказателна юрисдикция. По наказателни дела провинциалните съдилища имат три основни функции – да се произнасят по жалби срещу присъдите и решенията на съдилищата в съответната провинция, да разглеждат като първа инстанция дела за престъпления, за които предвиденото наказание е

лишаване от свобода за повече от 5 години, и да разглеждат делата, за които законът предвижда да се гледат от съд с жури.

Четвъртото равнище са висшите съдилища. Във всяка автономна общност има по един висш съд, който е последна инстанция в рамките на съответната общност. Висшите съдилища се състоят от четири камари – по граждански и наказателни дела, по административни дела, по трудови дела и управителна камара. В наказателния процес камарата по граждански и наказателни дела има три основни функции. На първо място, висшият съд разглежда като първа инстанция дела за престъпления, извършени от депутати в парламента или членове на правителството на съответната автономна общност, както и за престъпления, извършени от съдии от съдилищата в същата общност във връзка с изпълнението на служебните им задължения. На второ място, висшите съдилища се произнасят по жалби срещу присъдите и решенията на провинциалните съдилища по делата, които се гледат от съд с жури. На трето място, съгласно наскоро приетите изменения в Устройствения закон на съдебната власт, висшите съдилища се произнасят по жалби срещу други присъди и решения на провинциалните съдилища.

Петото и последно равнище на съдебната система в Испания е Върховният съд със седалище в Мадрид. Върховният съд се състои от пет камари – гражданска, наказателна, административна, трудова и военна. Наказателната камара на Върховния съд разглежда три категории дела. На първо място, това са делата за престъпления, извършени от членове на правителството, депутати в конгреса и сената, съдии от Върховния съд, Конституционния съд, висшите съдилища и други високопоставени държавни служители, с изключение на краля, който според Конституцията не носи наказателна отговорност. На второ място, Върховният съд е касационна инстанция по жалби срещу присъдите и решенията на провинциалните и висшите съдилища. Заимствана е френската система на касационно обжалване, като жалба може да бъде подадена само на определените в Наказателно-процесуалния кодекс основания. На последно място, Наказателната камара на Върховния съд разглежда делата за преглед на окончателни присъди в случаите, когато са се появили нови доказателства.

В рамките на пирамидата на съдебната система, но с компетентност на територията на цяла Испания е **Националният съд**. Националният съд е със седалище в Мадрид и неговата структура е сходна с тази на съдебната система в една провинция, но по отношение на цялата територия на страната. В организационната структура на този съд се включват шест разследващи съдилища, един наказателен съд, един съд за непълнолетни и един съд за пенитенциарен надзор, както и наказателна камара, разделена на четири отделения.

Компетентността на Националният съд се определя съобразно два критерия – мястото на извършване и вида на престъплението. На първо място, Националният съд разглежда делата за престъпления, извършени извън територията на Испания или извършени от организирана престъпна група и засягащи територията на няколко провинции (като тежки случаи на измама, трафик на наркотици и т.н.). На второ място, на Националният съд са подсъдни делата за престъпления, свързани с тероризъм, престъпления срещу Короната, срещу конституционноустановения ред на управление и т.н. С последните изменения на Устройствения закон за съдебната власт в

рамките на Националния съд беше създадена апелативна камара, пред която да се обжалват решенията на наказателната камара.

На следващо място е **Конституционният съд** на Испания. Този съд не е част от системата на съдилищата. Структурата на испанския Конституционен съд е много сходна с тази на българския Конституционен съд. Това е политически независима институция и върховен орган по отношение тълкуването на испанската Конституция. Състои се от 12 члена: четирима се избират от Конгреса, четирима – от Сената, двама – от правителството и двама – от Генералния съвет на съдебната власт. Членовете на Конституционния съд се избират измежду магистрати, прокурори, университетски преподаватели, държавни служители и други юристи, но задължително трябва да имат най-малко 15 години професионален стаж. Конституционният съд се произнася по спорове между централната власт и автономните общности, както и между самите автономни общности, гарантира защитата на основните права, закрепени в испанската Конституция и упражнява контрол за конституционност на законодателството. До Конституционния съд могат да се подават и жалби от отделни лица в случаите, когато със съдебно решение са нарушени основни права.

На последно място, тъй като Испания е страна по Европейската конвенция за правата на човека, жалби могат да се подават и до **Европейския съд по правата на човека в Страсбург**.